

**Súdna právomoc: Zmena či kontinuita medzi nariadeniami
č. 44/2001 a 1215/2012
Prienik justície do európskeho priestoru**

Obsah

I.	Kontext.....	2
A.	Pôvod	2
B.	Ciele nariadenia	2
C.	Prehľad nariadenia (EÚ) č. 1215/2012: pôsobnosť a vylúčenia z pôsobnosti	3
D.	Nové definície	8
II.	Odpovede SDEÚ na predbežné otázky českých súdov v kontexte nariadenia Brusel I	9
	SDEÚ (prvá komora), 14. marec 2013, Česká spořitelna a.s./Gerald Feichter, C-419/11.....	9
	SDEÚ (tretia komora), 21. jún 2012, Wolf Naturprodukte GmbH/SEWAR spol. s r.o., C-514/10.....	10
	SDEÚ (prvá komora), 17. november 2011, Hypoteční banka/Udo Mike Lindner, C-327/10.	11
	SDEÚ (štvrtá komora), 20. máj 2010, Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group/Michel Bilas, C-111/09.....	12
III.	Rozšírenie pravidiel o určení právomoci na žalovaných pochádzajúcich z tretích krajín	14
A.	Zavedenie inštitútov medzinárodnej prekážky začatej veci a medzinárodných súvisiacich vecí	14
B.	Posilnenie uplatňovania doložky o voľbe právomoci [článok 31 nariadenia (ES) č. 1215/2012]	17
C.	Rozšírenie niektorých pravidiel o určení právomoci na žalovaných s bydliskom v tretích štátoch	18
IV.	Uznanie a výkon rozhodnutí.....	19
A.	Uznanie rozhodnutí	19
B.	Zrušenie vyhlásenia vykonateľnosti	20

I. Kontext

Európsky justičný priestor sa vytváral v dvoch etapách: jednak prostredníctvom medzinárodných dohôd a jednak prostredníctvom európskych nariadení.

Hlavný európsky nástroj sporového súdneho konania v občianskych a obchodných veciach – teda nariadenie č. 44/2001 z 22. decembra 2001, známe tiež ako „Brusel I“, bolo nahradené nariadením č. 1215/2012 z 12. decembra 2012. V právnej náuke sa na účely označenia tejto reformy uplatňujú rôzne výrazy ako napríklad „Brusel Ia“, „prepracované nariadenie“ atď. Všetky tieto označenie sú použité v rámci tejto prezentácie.

A. Pôvod

Tieto jednotlivé nariadenia vychádzajú zo spoločnej politickej vôle vytvoriť právny nástroj umožňujúci, aby fyzické a právnické osoby, ktoré sa pohybujú v rámci Európskej únie, mohli dosiahnuť uznanie svojich práv súdmi (t.j., aby sa mohli domôcť svojich práv pred súdmi), ale takisto mohli na celom území Únie dosiahnuť výkon rozhodnutí, ktoré boli vydané v ich prospech v určitom členskom štáte. Z tohto dôvodu bolo potrebné, aby medzi členskými štátmi došlo k harmonizácii pravidiel územnej právomoci.

Prvým právnym rámcom navrhnutým na tento účel bol Bruselský dohovor z 27. septembra 1968, ktorý bol koncipovaný ako nástroj nevyhnutný na dosiahnutie cieľov spoločného trhu. Ďalej treba poukázať na Lugánsky dohovor podpísaný 16. septembra 1988, ktorý niektorým štátom mimo Spoločenstva, ktoré sú členskými štátmi EZVO, umožnil, aby sa pripojili k voľnému pohybu súdnych rozhodnutí, pričom im ponúkol schému, ktorá je takmer totožná s Bruselským dohovorom.

Odvtedy bol pôvodný Bruselský dohovor dvakrát zmenený a doplnený, a to konkrétne nariadením č. 44/2001 z 22. decembra 2000 a nedávno nariadením č. 1215/2012 z 12. decembra 2012. V súčasnosti zahŕňa európsky justičný priestor 31 štátov (28 členských štátov Európskej únie) a tri členské štáty EZVO (Švajčiarsko, Nórsko a Island).

B. Ciele nariadenia

Cieľom týchto po sebe idúcich nariadení je zabezpečiť právnu ochranu osôb usadených na území členských štátov, stanoviť pravidlá určenia medzinárodnej súdnej právomoci a uľahčiť uznávanie a výkon súdnych rozhodnutí, verejných listín a súdnych zmierov. Zámerom je teda „udržiavať a rozvíjať priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti... predovšetkým prostredníctvom zásady vzájomného uznávania súdnych a mimosúdnych rozhodnutí v občianskych veciach“.¹ Normotvorca chcel postupným odstraňovaním prekážok riadneho fungovania občianskoprávných konaní posilniť a zachovať európsky justičný priestor. Cieľ spočívajúci vo „voľnom pohybe rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach“ tak možno dosiahnuť prostredníctvom právneho nástroja, ktorý je záväzný a priamo uplatniteľný.² Môžeme tak hovoriť o „prieniku justície do európskeho priestoru“.

Konferencia zameraná výlučne na nové nariadenie by nemala veľký význam, keďže toto nariadenie sa vyznačuje určitou kontinuitou. Európsky normotvorca sa zamerával skôr na formalizáciu zásad vyplývajúcich z výkladov, ktoré podal Súdny dvor.

¹ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, odôvodnenie 3.

² Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, odôvodnenie 6.

C. Prehľad nariadenia (EÚ) č. 1215/2012: pôsobnosť a vylúčenia z pôsobnosti

Nové nariadenie, nazvané „Brusel Ia“, prijali Európsky parlament a Rada 12. decembra 2012. Týmto nariadením bolo zrušené a nahradené nariadenie (ES) č. 44/2001. Podstatné ustanovenia nového nariadenia nadobudli účinnosť 10. januára 2015.

Treba poznamenať, že nové nariadenie sa uplatňuje na konania začaté, na listiny úradne vyhotovené alebo zaregistrované ako verejné listiny a na súdne zmiery schválené alebo uzavreté od 10. januára 2015. Naproti tomu na rozhodnutia vydané v konaniach začatých, na verejné listiny vyhotovené a na súdne zmiery uzavreté pred týmto dátumom sa naďalej uplatňuje nariadenie (ES) č. 44/2001.³

V pozmeňovacích návrhoch chcela Komisia dosiahnuť jednak to, aby boli rozhodcovské konania prepojené s uplatňovaním nariadenia a jednak aby sa nariadenie uplatňovalo na všetkých žalovaných vrátane tých, ktorí sú usadení v tretích štátoch. Európsky parlament a Rada tieto návrhy odmietli a pristúpili iba k zrušeniu zásady vyhlásenia vykonateľnosti v rámci vzťahov medzi členskými štátmi.

1. Vecná pôsobnosť

Pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť, tá je naďalej veľmi široká, pričom zahŕňa „občianske a obchodné veci bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu“⁴, a zostáva relatívne nezmenená.

Absencia normatívnej definície výrazu „občianske a obchodné veci“ tak poskytuje voľnosť Súdneho dvoru, ktorý podľa ustálenej judikatúry tento výraz vykladá ako „pojmem, ktorý treba vykladať s odkazom na jednej strane na ciele a systém nariadenia a na druhej strane na všeobecné zásady vyplývajúce zo všetkých vnútroštátnych právnych systémov“.⁵

Podľa Súdneho dvora preto určenie toho, čo patrí pod občianske a obchodné veci, treba vykonať najmä „so zreteľom na okolnosti, ktoré charakterizujú povahu právnych vzťahov medzi účastníkmi sporu alebo predmet tohto sporu“.⁶

Neskôr sa tiež budeme venovať českej veci týkajúcej sa právneho vzťahu medzi remitentom a zmenkovým ručiteľom z vlastnej zmenky, ktorá bola vystavená v neúplnej podobe a bola doplnená neskôr a v prípade ktorej Súdny dvor usúdil, že patrí pod zmluvné veci v zmysle článku 7 ods. 1, pretože zmenkový ručiteľ, ktorý sa podpíše na líce vlastnej zmenky, dobrovoľne súhlasí s ručením za záväzky vystaviteľa.⁷

2. Územná pôsobnosť: nevyhnutná otázka týkajúca sa cudzieho prvku

Nedávna judikatúra Súdneho dvora⁸ sa zaoberala vzťahom medzi územnou pôsobnosťou a pravidlami na ochranu spotrebiteľov. Ustanovenie, ktoré bolo v tejto veci spochybnené, nebolo

³ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 66.

⁴ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 1.

⁵ SDEÚ, 14. október 1976, *LTU Lufttransportunternehmen/Eurocontrol*, C-29/76, bod 3.

⁶ *Tamže*, bod 4.

⁷ SDEÚ (prvá komora), 14. marec 2013, *Česká spořitelna a.s./Gerald Feichter*, C-419/11.

⁸ SDEÚ, 14. novembra 2013, *Armin Maletic/lastminute.com a TUI*, C-478/12

v rámci prepracovania nariadenia v roku 2012 zmenené: jeho výklad v judikatúre Súdneho dvora je teda naďalej aktuálny.

V prejednávanej veci si manželský pár cestovateľov (teda spotrebiteľov) s bydliskom v Rakúsku rezervoval prostredníctvom internetovej stránky spoločnosti LastMinute.com so sídlom v Nemecku zájazd do Egypta organizovaný spoločnosťou TUI so sídlom vo Viedni. Títo manželia, keďže museli na mieste zaplatiť cenový rozdiel, aby sa mohli ubytovať v hoteli, o ktorom sa domnievali, že si rezervovali, sa na okresnom súde v mieste svojho bydliska domáhali vrátenia sumy od oboch spoločností. Ten istý súd vyhlásil, že má právomoc vo vzťahu k spoločnosti LastMinute.com na základe nariadenia č. 44/2001, ktoré umožňuje spotrebiteľovi obrátiť sa na súd podľa miesta svojho bydliska, avšak vyhlásil, že nemá právomoc rozhodovať o žalobe proti spoločnosti TUI z dôvodu, že išlo o čisto vnútroštátnu situáciu.

V dôsledku toho tak rakúsky súd položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku: „Uplatní sa článok 16 ods. 1 nariadenia č. 44/2001⁹ na situáciu, keď druhý účastník zmluvy používa služby iného účastníka zmluvy so sídlom v štáte, v ktorom majú bydlisko spotrebiteľa?“

Podľa Súdneho dvora¹⁰ sa pojem „druhý účastník zmluvy“, uvedený v článku 16 ods. 1 (teraz článok 18 ods. 1 nariadenia č. 1215/2012), vzťahuje aj na zmluvného partnera hospodárskeho subjektu, s ktorým spotrebiteľ uzavrel zmluvu.

Hoci je na uplatnenie nariadenia potrebný cudzí prvok, Súdny dvor tak uznáva, že medzinárodná povaha situácie¹¹ nemusí nevyhnutne vyplývať z toho, že sa týka viacerých zmluvných štátov z dôvodu merita sporu alebo bydliska účastníkov konania. V prejednávanej veci sa cudzí prvok týka tak spoločnosti LastMinute.com, ako aj spoločnosti TUI, pretože zmluvný vzťah medzi spoločnosťou TUI a spotrebiteľmi bol založený prostredníctvom cestovnej kancelárie usadenej v inom členskom štáte. Bolo by preto nelogické a v rozpore s cieľmi nariadenia ukladať spotrebiteľom povinnosť začať súbežné konania v dvoch členských štátoch.

3. Vylúčenie z pôsobnosti nariadenia: určitá kontinuita

Vylúčenie¹² z pôsobnosti nariadenia je vo všeobecnosti prejavom určitej kontinuity a dotklo sa ho iba niekoľko úprav, ktoré treba aj napriek tomu spresniť.

Prepracované nariadenie v rámci kontinuity nariadenia č. 44/2001 stanovuje, že sa neuplatňuje na daňové, colné a správne veci, na osobný stav a právnu spôsobilosť fyzických osôb, majetkové práva vyplývajúce z manželského zväzku ani na vyživovaciu povinnosť a dedenie zo zákona.

Hoci sú konkurzné konania a rozhodcovské konanie aj naďalej vylúčené z pôsobnosti nariadenia, tieto dve oblasti vyvolávajú určité otázky, ktorými sa budeme ďalej zaoberať.

Pokiaľ ide o **konkurzné konania**, tie sú výslovne vylúčené z pôsobnosti zmeneného a doplneného nariadenia,¹³ pretože sa na ne uplatňuje nariadenie (ES) č. 1346/2000.¹⁴

⁹ „Spotrebiteľ môže žalovať druhého účastníka zmluvy buď na súdoch členského štátu, v ktorom má tento účastník bydlisko, alebo na súdoch podľa miesta bydliska spotrebiteľa.“

¹⁰ SDEÚ, 14. novembra 2013, *Armin Maletic/lastminute.com a TUI*, C-478/12

¹¹ SDEÚ, 1. marec 2005, *Owusu*, C-281/02, bod 26

¹² Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 1 ods. 1 a 2.

Treba však pripomenúť, že na konania týkajúce sa likvidácie a zániku likvidných právnických osôb sa uplatňuje nariadenie Brusel Ia.

Okrem toho, hoci sú konkurzné konania výslovne vylúčené z pôsobnosti, toto vylúčenie sa týka iba rozhodnutí vyplývajúcich priamo z konkurzného konania a úzko súvisiacich s likvidáciou alebo so súdnym vyrovnaním.¹⁵

Ako konkrétne možno určiť toto vylúčenie? Súdny dvor v tomto prípade poskytuje niekoľko indícií v rámci úvahy, že uplatnenie vylúčenia závisí od intenzity väzby medzi konkurzným konaním a dotknutou žalobou. Súdny dvor¹⁶ tak stanovil, že na žalobu predávajúceho, podanú na základe výhrady vlastníctva proti kupujúcemu, ktorý je v konkurze, sa uplatňuje nariadenie, pretože takáto žaloba:

- sa nezakladá na právnej úprave konkurzných konaní a
- nevyžaduje ani začatie konania tohto druhu ani zásah správcu konkurznej podstaty, keďže rozhodnutia týkajúce sa rozsahu právomocí správcu konkurznej podstaty v rámci konkurzného konania sú z tejto pôsobnosti vylúčené.

Pokiaľ ide o **rozhodcovské konanie**, už predchádzajúce nariadenie¹⁷ a Bruselský dohovor z roku 1968¹⁸ vylučovali toto konanie zo svojej pôsobnosti. Opatrenia, ktoré prijal normotvorca v rámci prepracovania nariadenia v súvislosti s týmto vylúčením, však svedčia o určitej nejednoznačnosti, ktorou sa treba zaoberať.

Je vhodné pripomenúť, že rozhodcovská zmluva má dva typy účinkov: pozitívny účinok v rozsahu, v akom priznáva právomoc rozhodcom, a negatívny účinok v rozsahu, v akom odníma túto právomoc vnútroštátnym súdom. Aj keď je pre rozhodcovské konanie charakteristická autonómia, tento alternatívny spôsob riešenia sporov je nevyhnutne prepojený s vnútroštátnymi právnymi poriadkami.

Vylúčenie rozhodcovského konania z vecnej pôsobnosti nariadenia nepredstavuje osobitné ťažkosti, pokiaľ ide o také otázky týkajúce sa výlučne rozhodcovského konania, ako je napríklad vykonateľnosť rozhodcovských rozhodnutí. Určité ťažkosti sa však vyskytujú v prípade, že vnútroštátny súd koná na začiatku alebo počas rozhodcovského konania. Pre lepšie pochopenie zmien, ktoré boli zavedené novým nariadením (2), treba pripomenúť legislatívnu situáciu a judikatúru v období pred reformou (1).

¹³ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 1 ods. 2 písm. b).

¹⁴ Nariadenie (ES) n° 1346/2000 o konkurznom konaní.

¹⁵ SDEÚ, 22. február 1979, *Gourdain/Nadler*, vec 133-78. Konanie vedúce k tomu, aby bola riaditeľovi z dôvodu konania právnickej osoby uložená povinnosť zaplatiť všetkým veriteľom určitú sumu, nepatrí do pôsobnosti nariadenia Brusel Ia, pretože toto konanie je osobitne upravené v zákone o konkurze, pretože je vedené výlučne pred súdom, ktorý nariadil konkurz alebo likvidáciu majetku, pretože ak je úspešné, práve konkurzní veritelia majú z neho prospech, a napokon pretože jeho cieľom je v prípade konkurzu určitej obchodnej spoločnosti dosiahnuť nad rámec právnickej osoby aj na majetok vedúcich zamestnancov.

¹⁶ SDÉU, 2. júl 2009, *SCT Industri AB i likvidation/Alpenblume*, vec C-111/08.

¹⁷ Nariadenie (ES) č. 44/2001, článok 1 ods. 2 písm. d).

¹⁸ *Tamže*, článok 1 ods. 4.

1. Legislatívna situácia a judikatúra v období pred reformou nariadenia

➤ **Rozsudok *Marc Rich* z 25. júla 1991**¹⁹

V tejto veci išlo o návrh, aby vnútroštátny súd určil rozhodcu namiesto neprítomného účastníka konania. Odvolací súd v Londýne položil Súdnemu dvoru 3 prejudiciálne otázky v súvislosti s výkladom predchádzajúceho znenia nariadenia. V rámci sporu vystupovali proti sebe na jednej strane *Marc Rich & Co AG*, spoločnosť so sídlom vo Švajčiarsku, a na druhej strane *Impianti PA*, spoločnosť so sídlom v Taliansku. Obchodný vzťah založený medzi týmito dvomi spoločnosťami spočíval v dodaní ropy na plavidlo, ktoré bolo riadne označené. Spoločnosť *Marc Rich* v ten istý deň konštatovala poškodenie nákladu, pričom škoda dosiahla takmer 7 miliónov dolárov.

Podľa Súdného dvora sa tak vylúčenie rozhodcovského konania „*vzťahuje na neukončené konanie, ktoré prebieha na vnútroštátnom súde a ktorého predmetom je vymenovanie rozhodcu, a to aj keď sa v tomto spore predbežne rieši otázka existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy*“.²⁰ Inými slovami spor prejednávaný pred vnútroštátnym súdom, ktorého predmetom je vymenovanie rozhodcu, nepatrí do pôsobnosti nariadenia, aj keď v rámci tohto sporu vyvstáva predbežná otázka existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy.

➤ **Rozsudok *Van Uden* zo 17. novembra 1998: rozhodcovské konanie a predbežné opatrenia**

Súdny dvor sa mal vyjadriť k otázke, či má existencia rozhodcovskej doložky vplyv na prípadnú právomoc vnútroštátneho súdu v oblasti predbežných opatrení. Súdny dvor tak dospel k záveru, že skutočnosť, že rozhodcovské konanie nebolo zatiaľ ukončené, nebráni tomu, aby sa nariadenie uplatnilo na konanie o nariadení predbežného opatrenia, pretože predmet predbežných opatrení sa netýka rozhodcovského konania ako celku, ale ochrany práv patriacich do jeho vecnej pôsobnosti.²¹

➤ **Rozsudok *Allianz/West tankers* z 10. februára 2009: otázka súdnych príkazov zakazujúcich využiť iné ako rozhodcovské konanie (tzv. anti-suit injunctions)**

Tento rozsudok, ktorý bol predmetom rozsiahlych diskusií, ešte viac zúžil rozsah vylúčenia rozhodcovského konania z pôsobnosti tým, že stanovil, že *súdne príkazy zakazujúce využiť iné ako rozhodcovské konanie*, ktorých cieľom je ochrániť právomoc rozhodcovského súdu, nie sú zlučiteľné s predchádzajúcim znením nariadenia Brusel I. Prejudiciálna otázka, ktorú Súdnemu dvoru položil House of Lords, sa týkala toho, či „*je v súlade s nariadením Brusel I, aby súd členského štátu vydal rozhodnutie zakazujúce osobe začať konanie alebo pokračovať v konaní v inom členskom štáte na základe toho, že takéto konanie porušuje rozhodcovskú doložku?*“

Súdny dvor usúdil, že aj keď *súdne príkazy zakazujúce využiť iné ako rozhodcovské konanie* patria do oblasti rozhodcovského konania, narušujú potrebný účinok nariadenia tým, že sudcovi, ktorý prejednáva spor v rozpore s rozhodcovskou doložkou, odnímajú „*právomoc rozhodnúť v zmysle nariadenia o svojej vlastnej právomoci*“.²²

¹⁹ SDEÚ, 25. júl 1991, *Marc Rich*, vec C-190/89.

²⁰ *Tamže*.

²¹ SDEÚ, 17. november 1998, *Van Uden Maritime/Kommanditgesellschaft in Firma DecoLine*, vec C-391/95.

²² SDEÚ, 10. február 2009, *Allianz SpA Generali/West Tankers Inc.*, vec C-185/07; výrok: „*vydanie súdneho príkazu súdom členského štátu, ktorým sa zakazuje osobe začať konanie alebo pokračovať v konaní na súdoch v inom členskom*

2. Situácia po reforme

Komisia vo svojom návrhu reformy zamýšľala zachovať zásadu vylúčenia rozhodcovského konania zavedením určitých spresnení, a to najmä s cieľom napraviť niektoré účinky ustanovení nariadenia, ako ich vyložil Súdny dvor. Komisia navrhla pravidlo prekážky začatej veci uplatniteľné v prípade, že štátny súd začal prejednávať vec skôr ako rozhodcovský súd. Vo všeobecnosti bol rozsah vylúčenia rozhodcovského konania z pôsobnosti predmetom dlhých diskusií počas rokovaní medzi Komisiou, Parlamentom a Radou. Všetci aktéri dospeli k záveru, že je potrebné zachovať uplatňovanie Newyorského dohovoru z 10. júna 1958 na účely uznávania a výkonu cudzích rozhodcovských rozhodnutí. Podľa návrhu Komisie pravidlo prekážky začatej veci v prípade súdnych a rozhodcovských konaní nemalo vplyv na fungovanie Newyorského dohovoru. Hlavné centrá rozhodcovských konaní členských štátov sa naopak domnievali, že tieto pravidlá by spochybnili systém uznávania rozhodcovských rozhodnutí.

Hoci vylúčenie rozhodcovského konania zostáva vo vzťahu k predchádzajúcim nariadeniam *a priori* nezmenené, európsky normotvorca chcel spresniť toto systematické vylúčenie tým, že do preambuly nového nariadenia vložil menej nejednoznačné odôvodnenie.²³ Zdá sa však, že toto odôvodnenie, ktoré nemá normatívny význam, potvrdzuje určité riešenia, ktoré boli predtým prijaté v judikatúre Súdneho dvora.

Napriek viacerým kritikám nové nariadenie č. 1215/2015 potvrdilo riešenie, ku ktorému Súdny dvor dospel v rozsudku *West Tankers*²⁴, a to tým, že každému súdu členského štátu umožňuje, aby na základe pravidla o určení právomoci podľa nariadenia incidenčne rozhodol o platnosti alebo uplatniteľnosti rozhodcovskej doložky, a tým ju zbavil akéhokoľvek účinku.²⁵

3. Faktory zachovania vylúčenia rozhodcovského konania v prepracovanom znení nariadenia

Na účely odôvodnenia zachovania vylúčenia rozhodcovského konania z pôsobnosti nariadenia Brusel Ia možno odkázať na viaceré politicko-ekonomické (a) a právne (b) faktory.

a. Politicko-ekonomické faktory

Ako už bolo uvedené zmena stáleho normatívneho rámca rozhodcovského konania znepokojovala hlavné rozhodcovské centrá v Európskej únii, ktoré významne konkurujú ďalším centrá, akými sú New York, Ženeva alebo Singapur. Centrá rozhodcovských konaní v rámci Únie, najmä centrum v Paríži, sa tak obávali svojho oslabenia alebo dokonca odpútania od medzinárodného rozhodcovského konania.

b. Právne faktory

štáte z dôvodu, že takéto konanie je v rozpore s rozhodcovskou doložkou, nie je v súlade s nariadením Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach“.

²³ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, odôvodnenie 12.

²⁴ SDEÚ, 10. február 2009, *Allianz SpA Generali/West Tankers Inc.*, vec C-185/07.

²⁵ GAUDEMET-TALLON, KESSEDJIAN, „La refonte du règlement Bruxelles I“, in *RTDE*. 2013, s. 435, v súvislosti s odôvodnením 12 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012.

V návrhoch reformy postavenia rozhodcovského konania v rámci nariadenia Brusel Ia boli spochybnené zásady príznačné pre moderné právo rozhodcovského konania.

Nezávislosť medzinárodného rozhodcovského konania sa vzhľadom na svoju podstatu ťažko dostáva do súladu s európskou právnou úpravou. Táto „vlastnosť“ poskytla významnú úlohu súdom štátu sídla rozhodcovského súdu (hoci sídlo rozhodcovského súdu by nemalo byť podstatné práve z dôvodu tejto nezávislosti). Niektoré návrhy smerovali tiež k stanoveniu prednosti sudcu pred rozhodcom alebo k spochybneniu zásady, že rozhodcovia skúmajú svoju právomoc bez ohľadu na platnosť alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (tzv. zásada *compétence-compétence*).²⁶

V každom prípade aj čiastočné zahrnutie rozhodcovského konania do pôsobnosti nariadenia Brusel Ia by nevyhnutne viedlo k jeho postupnému odstráneniu v členských štátoch, ktoré sú mu naklonené.

D. Nové definície

Prepracované nariadenie sa na účely vymedzenia rôznych pojmov, ktoré sú potrebné na výklad tohto predpisu, inšpirovalo riešeniami vyplývajúcimi z judikatúry Súdneho dvora. V súčasnosti sú v článku 2 nariadenia definované na jednej strane pojmy „rozsudok“, „súdny zmier“, „verejná listina“, „členský štát pôvodu“, „dožiadaný členský štát“ a „súd pôvodu“. V článku 3 je na druhej strane vymedzený pojem „súd“, ktorého poňatie je v prípade Maďarska a Švédska nejednoznačné.²⁷ Napokon treba poznamenať, že prepracované nariadenie neupravuje otázku akcesorických alebo ochranných opatrení, pričom tieto opatrenia sa neuvádzajú ani v ustanoveniach týkajúcich sa pôsobnosti ani v ustanoveniach súvisiacich s vylúčením z pôsobnosti. Ako sa teda uplatňuje toto nariadenie na tento druh opatrení?

Zdá sa, že veľmi široká pôsobnosť zahŕňajúca „občianske a obchodné“ veci dáva priestor pre určité otázky z dôvodu jej nepresnosti. Článok 1 nového nariadenia, ktorý stanovuje jeho pôsobnosť, nespresňuje, či sa vzťahuje aj na ochranné alebo predbežné opatrenia uvedené v článku 35.

Súdny dvor sa v rámci svojej judikatúry opakovane v tejto veci vyjadril v tom zmysle, že akcesorické opatrenia patria do pôsobnosti nariadenia podľa oblasti, ktorej sa týkajú, a nie podľa oblasti, ktorej sa týka hlavný návrh.²⁸

Predbežná alebo konečná povaha súdnych rozhodnutí sa tak nezohľadňuje na účely posúdenia ich občianskej alebo obchodnej povahy.

Ako teda treba chápať uplatniteľnosť nariadenia na predbežné alebo ochranné opatrenia?

Uplatniteľnosť nariadenia sa určuje výlučne na základe povahy práv, ktoré sú chránené týmito opatreniami. Predbežné opatrenia týkajúce sa oblastí, ktoré sú vylúčené z pôsobnosti nariadenia na základe jeho článku 1, tak nemôžu patriť do jeho pôsobnosti.

²⁶ Heidelberská správa, JLS/C4/2005/03, september 2007.

²⁷ Nariadenie 1215/2012: „Článok 3: Na účely tohto nariadenia pojem „súd“ zahŕňa tieto orgány v rozsahu, v akom majú právomoc vo veciach, ktoré patria do rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia: a) v Maďarsku notár (közjegyző) v skrátenejších konaniach týkajúcich sa platobných rozkazov (fizetési meghagyásos eljárás); b) vo Švédsku exekučný orgán (Kronofogdemyndigheten) v skrátenejších konaniach týkajúcich sa platobných rozkazov (betalningsföreläggande) a pomoci (handräckning).“

²⁸ SDEÚ, 6. marec 1980, *De Cavel*, vec 120-79. Vyživovacia povinnosť, ktorá sama osebe patrí pod pojem občianske a obchodné vec, patrí do pôsobnosti nariadenia bez ohľadu na to, či je spor v oblasti vyživovacej povinnosti akcesorický vo vzťahu k rozvodovému konaniu, ktorého predmet nepatrí do pôsobnosti nariadenia.

II. Odpovede SDEÚ na predbežné otázky českých súdov v kontexte nariadenia Brusel I

Niekoľko rozsudkov týkajúcich sa českých vecí umožnilo objasniť určité ustanovenia nariadenia Brusel I. Hoci tieto veci sa týkajú iba predchádzajúceho znenia nariadenia, treba zdôrazniť, že väčšina ustanovení, ktorými sa budeme zaoberať, bola prebratá do nového znenia nariadenia (2012).

SDEÚ (prvá komora), 14. marec 2013, Česká spořitelna a.s./Gerald Feichter, C-419/11.

- **Pojmy „zmluvné veci“ (článok 5, teraz článok 7), „zmluva uzavretá spotrebiteľom“ (článok 15, teraz článok 17) a vlastná zmenka**

Na zabezpečenie záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy o kontokorentnom úvere konateľ českej spoločnosti, pán Feichter, ktorý má bydlisko v Rakúsku, vystavil vlastnú blankozmenku na rad českej spoločnosti, *Česká spořitelna*, pričom ako fyzická osoba uviedol na líce zmenky poznámku „per aval“. Keďže vlastná zmenka nebola zaplatená pri jej predložení, spoločnosť, ktorá bola veriteľom, podala v Českej republike návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu voči konateľovi.

Vzhľadom na to, že tento konateľ vzniesol námietku nedostatku právomoci českého súdu z dôvodu svojho bydliska v Rakúsku, Městský soud v Praze položilo Súdnemu dvoru dve prejudiciálne otázky týkajúce sa jednak uplatniteľnosti článku 15 ods. 1 nariadenia Brusel I, ktorý sa vzťahuje na spotrebiteľov, a jednak uplatniteľnosti článku 5, ktorý sa vzťahuje na právomoc v zmluvných veciach:

Pokiaľ ide o prvú otázku, tá sa týkala toho, či výraz „veci týkajúce sa zmluvy uzavretej spotrebiteľom na účely, ktoré nie je možné považovať za súčasť jeho podnikania alebo povolania“, uvedený v článku 15, možno vykladať v tom zmysle, že zahŕňa i nároky z vlastnej zmenky vydanej v neúplnej podobe, uplatnené remitentom voči zmenkovému ručiteľovi za vystaviteľa zmenky?

Podľa Súdneho dvora fyzickú osobu, ktorá má také úzke podnikateľské väzby alebo väzby spojené s povolaním vo vzťahu k spoločnosti, akými sú výkon funkcie konateľa alebo väčšinový obchodný podiel v tejto spoločnosti, nemožno považovať za spotrebiteľa v zmysle tohto ustanovenia, ak prevezme ručenie za vlastnú zmenku vystavenú na zabezpečenie záväzkov tejto spoločnosti zo zmluvy o poskytnutí úveru.

Účelom článku 15 je totiž chrániť spotrebiteľa, pričom jeho uplatniteľnosť je podmienená najmä tým, že zmluvná strana má postavenie spotrebiteľa.

Podľa ustálenej judikatúry Súdny dvor v tejto súvislosti uplatňuje reštriktívny prístup a usudzuje, že ochranné pravidlá sa vzťahujú iba na konečného spotrebiteľa, ktorý nekoná v rámci svojho podnikania alebo povolania²⁹.

²⁹ SDEÚ, 19. január 1993, *Shearson Lehman Lutton*, vec C-89/91; SDEÚ, 20. január 2005, *Gruber*, vec C-464/01; SDEÚ, 20. január 2005, *Engler*, vec C-27/03.

V prejednávanej veci však zmenkový ručiteľ prevzal ručenie za záväzky spoločnosti, ktorej je konateľom a v ktorej má väčšinový obchodný podiel. Samotná skutočnosť, že je fyzickou osobou, nestačila na preukázanie jeho postavenia spotrebiteľa.

Pokiaľ ide o druhú otázku, tá sa týkala toho, či sa „pojem ‚zmluvné veci‘, uvedený v článku 15, môže vykladať v tom zmysle, že výlučne vzhľadom na obsah zmenkovej listiny ako takej tento pojem zahŕňa aj nároky z vlastnej zmenky vydanej v neúplnej podobe, uplatnené remitentom voči zmenkovému ručiteľovi za vystaviteľa zmenky?“

Podľa Súdneho dvora sa článok 5 nariadenia uplatňuje na účely určenia súdu, ktorý má právomoc rozhodnúť o žalobe, ktorou remitent vlastnej zmenky so sídlom v členskom štáte uplatňuje práva z tejto zmenky, ktorá bola v deň jej podpisu neúplná a bola vyplnená neskôr remitentom, voči zmenkovému ručiteľovi s bydliskom v inom členskom štáte.

V prejednávanej veci, hoci medzi navrhovateľkou a českou spoločnosťou nepochybne existovala zmluva o pôžičke, bolo možné pochybovať skôr o existencii zmenkového ručenia zo strany konateľa, a to tým viac, že obchodovateľným nástrojom bol abstraktný cenný papier. Na základe návrhov generálnej advokátky Sharpston, ktorá trvala na tom, že zmenkový ručiteľ tým, že sa podpísal na líce vlastnej zmenky, dobrovoľne súhlasil s ručením za záväzky spoločnosti, Súdny dvor prijal záver, že na právny vzťah medzi remitentom a zmenkovým ručiteľom z vlastnej zmenky, ktorá bola vystavená v neúplnej podobe a bola doplnená až neskôr, sa vzťahuje pojem zmluvné veci v zmysle článku 5 nariadenia. Ako je to však v prípade miesta zmluvného plnenia, ktoré je predmetom žaloby? Městský soud v Praze sa totiž pýtal, či bolo potrebné zohľadniť iba informácie uvedené na vlastnej zmenke alebo sa mali zohľadniť aj údaje, ktoré sú súčasťou dohody o vyplnení chýbajúcich náležitostí.

Podľa Súdneho dvora, keďže je miesto plnenia záväzku výslovne uvedené na vlastnej zmenke, vnútroštátny súd je v prípade, že rozhodné právo umožňuje túto voľbu miesta plnenia záväzku, povinný zohľadniť uvedené miesto.

SDEÚ (tretia komora), 21. jún 2012, Wolf Naturprodukte GmbH/SEWAR spol. s r.o., C-514/10.

- **Časová pôsobnosť: výkon rozhodnutia vydaného pred pristúpením štátu výkonu k Európskej únii**

Prejudiciálna otázka položená Súdnemu dvoru v tejto veci sa týkala uznania rozsudku pre zmeškanie, ktorý bol v apríli 2003 vydaný v Rakúsku v rámci sporu medzi rakúskou spoločnosťou a českou spoločnosťou, v Českej republike.

Rakúska spoločnosť podala v máji 2007 na český súd návrh, v ktorom sa na základe nariadenia Brusel I domáhala, aby bolo toto rozhodnutie vyhlásené za vykonateľné, ale český súd tento návrh zamietol z dôvodu, že nariadenie bolo v Českej republike uplatniteľné až od 1. mája 2004, ktorý je dátumom pristúpenia k Európskej únii.

Český nejvyšší soud (Nejvyšší soud) tak rozhodol položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku v súvislosti s výkladom článku 66 ods. 2 nariadenia (týkajúceho sa prechodných ustanovení, ktoré boli z prepracovaného znenia nariadenia z roku 2012 odstránené):

Je na účely uplatnenia ustanovení o uznávaní a výkone rozhodnutia nevyhnutné, aby v čase vydania tohto rozhodnutia bolo nariadenie účinné tak v členskom štáte pôvodu, ako aj v dožiadanom členskom štáte?

Súdny dvor usúdil, že na založenie uplatniteľnosti tohto nariadenia na účely uznania a výkonu súdneho rozhodnutia je nevyhnutné, aby v čase vydania tohto rozhodnutia bolo uvedené nariadenie účinné tak v členskom štáte pôvodu, ako aj v dožiadanom členskom štáte.

Pokiaľ sa totiž konanie v členskom štáte pôvodu začalo v čase, keď bol tak v členskom štáte pôvodu, ako aj v dožiadanom členskom štáte uplatniteľný Bruselský dohovor alebo Lugánsky dohovor, kapitola III sa uplatňuje na základe písmena a). To isté platí na základe písmena b) v prípade, že bola právomoc založená na kritériách, ktoré sú v súlade s kritériami upravenými v kapitole II alebo v dohovore platnom medzi členským štátom pôvodu a dožiadaným členským štátom v čase začatia konania. Uplatnenie zjednodušených pravidiel podľa kapitoly III je totiž možné len z dôvodu, že je nesporné, že rovnováha záujmov medzi stranami bola v čase určenia súdu, ktorý má právomoc, zachovaná.

V prejednávanej veci bola Česká republika v čase podania žaloby tretím štátom. V dôsledku toho nebol uplatniteľný nijaký mechanizmus zaručujúci túto rovnováhu.

SDEÚ (prvá komora), 17. november 2011, Hypoteční banka/Udo Mike Lindner, C-327/10.

- *Hypotekárna úverová zmluva uzatvorená medzi spotrebiteľom, ktorý má štátnu príslušnosť jedného členského štátu, a bankou so sídlom v inom členskom.*
- *Právna úprava členského štátu, ktorá v prípade, že presné bydlisko spotrebiteľa nie je známe, umožňuje podať proti nemu žalobu na súde tohto štátu.*

Česká banka podala žalobu, aby bola nemeckému dlžníkovi, ktorého súčasné bydlisko nie je známe a ktorý v čase uzatvorenia zmluvy v roku 2005 býval v Českej republike, uložená povinnosť zaplatiť nedoplatok hypotekárneho úveru.

Vzhľadom na absenciu známej adresy český súd ustanovil žalovanému opatrovníka na základe § 29 ods. 3 českého občianskeho súdneho poriadku. Keďže mal vnútroštátny súd pochybnosti o svojej právomoci, položil Súdnemu dvoru sériu prejudiciálnych otázok.

Prvá otázka sa týkala územnej pôsobnosti nariadenia, ktoré by sa malo uplatňovať výlučne na medzinárodné situácie. Táto otázka, ktorou sme sa už vyššie zaoberali, nebude predmetom našej analýzy.

Druhá otázka sa týkala toho, či nariadenie bráni takému ustanoveniu vnútroštátneho práva, ktoré umožňuje viesť konanie proti osobám, ktorých bydlisko nie je známe? Inými slovami, v danej veci

išlo o otázku, či je české procesné pravidlo, ktoré prostredníctvom ustanovenia opatrovníka umožňuje viesť konanie proti žalovanému, ktorého bydlisko je neznáme, zlučiteľné s nariadením Brusel I.

Návrhy generálnej advokátky sa týkali výkladu článku 24 (o účasti žalovaného na konaní) a článku 17 týkajúceho sa dohody o voľbe právomoci. Súdny dvor sa rozhodol založiť svoje odôvodnenie výlučne na ustanoveniach týkajúcich sa pravidiel o určení právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv.

Pokiaľ ide o konanie začaté voči spotrebiteľovi, článok 16 ods. 2 (teraz článok 18 ods. 2 v znení z roku 2012) stanovuje, že žalovať spotrebiteľa možno len na súdoch členského štátu, v ktorom má spotrebiteľ bydlisko. Súd prejednávajúci vec má teda predovšetkým povinnosť overiť, či sa bydlisko nachádza na jeho území, v súlade s požiadavkami, ktoré stanovuje jeho právny poriadok. V opačnom prípade musí na základe pravidiel podľa článku 59 ods. 2 (teraz článok 62 ods. 2) overiť, či žalovaný spotrebiteľ má bydlisko v inom členskom štáte. Napokon v prípade zápornej odpovede a v prípade, že súd nedisponuje dôkazmi umožňujúcimi prijať záver, že žalovaný má skutočné bydlisko mimo územia Únie, vyvstáva otázka, či možno právomoc súdu založiť na poslednom známom bydlisku.

Súdny dvor odpovedal kladne, pretože takéto riešenie zodpovedá cieľu nariadenia spočívajúcemu v súdnej spolupráci v rámci európskeho priestoru a v posilnení právnej ochrany osôb usadených v Únii. Cieľom je zabrániť tomu, aby bol žalobca zbavený možnosti podať účinný súdny prostriedok nápravy.

Takéto riešenie však podlieha dvom podmienkam/obmedzeniam:

- na jednej strane súd nie je schopný určiť súčasné bydlisko žalovaného,
- na druhej strane súd nedisponuje dostatočnými dôkazmi umožňujúcimi prijať záver, že žalovaný má skutočne bydlisko mimo územia Únie,
- napokon je potrebné dodržať zásadu proporcionality, čo sa v prípade českého opatrenia v prejednávanej veci potvrdilo.

SDEÚ (štvrtá komora), 20. máj 2010, Česká podnikateľská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group/Michel Bilas, C-111/09.

- ***Žaloba poistiteľa podaná na súde v mieste jeho sídla, ktorou sa domáha zaplatenia poistného zo strany poistníka s bydliskom v inom členskom štáte***
- ***Implicitná voľba právomoci žalovaným, ktorý sa zúčastnil na konaní bez toho, aby uplatnil námietku nedostatku právomoci: článok 24 (teraz článok 26 ods. 1)***

V spore o zaplatenie poistného proti sebe vystupovali poistiteľ so sídlom v Českej republike a poistník s bydliskom na Slovensku.

Žalujúci poistiteľ sa obrátil na český súd, aby spor prejednal. Právomoc tohto súdu však nebola založená, pretože v prejednávanej veci mali mať právomoc iba súdy v mieste bydliska žalovaného,

pričom ich právomoc nemala byť založená na článku 2 nariadenia, ale mala vyplývať z osobitných ustanovení článku 12 týkajúcich sa poistenia.

Hoci žalovaný nezamýšľal vzniesť námietku nedostatku právomoci, český súd aj napriek tomu Súdnemu dvoru položil sériu prejudiciálnych otázok v súvislosti s fungovaním mechanizmu dobrovoľnej účasti na konaní.

Spomedzi položených otázok treba venovať pozornosť tým, ktoré súvisia s výkladom článku 24 (teraz článok 26 ods. 1 nového nariadenia) týkajúceho sa voľby právomoci:

- Môže žalovaný prostredníctvom svojej účasti na konaní založiť medzinárodnú právomoc súdu v zmysle článku 24 nariadenia aj v prípade, že konanie podlieha pravidlám obligatórnej právomoci podľa oddielu 3 nariadenia a žaloba bola podaná v rozpore s nimi?

- V prípade zápornej odpovede na otázku možno skutočnosť, že sa žalovaný zúčastňuje na konaní vo veci poistenia pred súdom, ktorý nemá podľa nariadenia právomoc vo veciach poistenia, považovať za dohodu o voľbe právomoci v zmysle článku 13 ods. 1 nariadenia?

Odpoveď Súdnemu dvoru bola skôr pedagogická než výkladová, keďže uvádza iba samotné znenie nariadenia. Súdnym dvor rozhodol, že článok 24 nariadenia sa má vykladať v tom zmysle, že súd, ktorý začal prejednávať vec bez toho, aby boli dodržané ustanovenia obsiahnuté v oddiele 3 nariadenia týkajúcom sa osobitných pravidiel o právomoci vo veciach poistenia, musí v prípade, že sa žalovaný zúčastní konania a neuplatní námietku nedostatku právomoci, vyhlásiť, že má právomoc, pretože takáto účasť na konaní predstavuje implicitnú voľbu právomoci.

Tento rozsudok je však významný v rozsahu, v akom z neho vyplývajú určité otázky v oblasti právnej politiky.

Pravidlo podľa článku 24 (teraz článok 26 ods. 1) totiž stanovuje, že *„okrem právomoci založenej na iných ustanoveniach tohto nariadenia má právomoc súd členského štátu vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania. Toto kritérium sa neuplatní, ak sa žalovaný zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci, alebo ak má iný súd výlučnú právomoc“*.

Ide teda o samostatné pravidlo určenia právomoci v tom zmysle, že upravuje prípad, keď súd, ktorý nemal mať právomoc, túto právomoc získal v dôsledku samotnej účasti strán na konaní. Akýkoľvek európsky súd tak môže rozhodovať o akomkoľvek spore v občianskych a obchodných veciach, pokiaľ žalovaný nespochybnil jeho právomoc.

Otázka českého súdu sa však javí byť tým viac relevantná, pretože riešenie by sa mohlo zdať trochu prehnané, keďže v prejednávanej veci sa týkalo ochrannej právomoci (oblasť poistenia). Hoci si Súdnym dvor tieto nedostatky uvedomoval, usúdil, že znenie nariadenia č. 44/2001 mu zakazuje prijať záver, že súd by mal v určitých prípadoch možnosť overiť *ex officio* svoju právomoc. Zákaz, podľa ktorého by súd nemohol *ex officio* konštatovať nedostatok svojej právomoci, by zbavovalo slabšieho účastníka ochrany, ktorú mu zabezpečujú osobitné ustanovenia o právomoci.

Zdá sa, že európsky normotvorca pochopil tieto obavy a doplnil toto pravidlo o druhý odsek, ktorý spresňuje toto ustanovenie.

Podľa článku 26 ods. 2 tak *„vo veciach uvedených v oddieloch 3, 4 alebo 5, v ktorých je žalovaným poistník, poistený, oprávnený z poistenia, poškodený, spotrebiteľ alebo zamestnanec, súd pred založením si právomoci podľa odseku 1 zabezpečí, aby bol žalovaný poučený o svojom práve namietat absenciu právomoci súdu a o dôsledkoch jeho účasti alebo neúčasti na konaní.“*

III. Rozšírenie pravidiel o určení právomoci na žalovaných pochádzajúcich z tretích krajín

Spomedzi hlavných zmien nariadenia budeme venovať pozornosť zavedeniu inštitútov medzinárodnej prekážky začatej veci a medzinárodných súvisiacich vecí v rámci vzťahov medzi členskými štátmi a tretími štátmi (A), posilneniu uplatňovania doložiek o voľbe právomoci súdov (B) a rozšíreniu niektorých pravidiel o určení právomoci na žalovaných s bydliskom v tretích štátoch (C).

A. Zavedenie inštitútov medzinárodnej prekážky začatej veci a medzinárodných súvisiacich vecí

Na úvod treba pripomenúť, že cieľom inštitútov prekážky začatej veci a súvisiacich vecí je zabrániť vzniku kolízie rozhodnutí.

V rámci nariadenia č. 44/2001 existovali iba inštitúty európskej prekážky začatej veci a európskych súvisiacich vecí. Tieto inštitúty sa týkali iba konaní na rozličných súdoch rôznych členských štátov (t.j., jednalo sa o európsku schému, nie o schému medzinárodnú).

1. Zavedenie inštitútu medzinárodnej prekážky začatej veci [článok 33 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012]

Aké sú podmienky (európskej) prekážky začatej veci?

- Prekážka začatej veci sa uplatní v prípade, že sa na dvoch príslušných súdoch členských štátov EÚ začalo konanie o tom istom spore.
- Konanie sa musí viesť v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi.
- Dotknuté spory musia byť pred jedným alebo druhým súdom prejednávané v rámci hlavných konaní a nie v rámci vedľajších konaní.

Ak sa preukáže prekážka začatej veci (bývalý článok 27 nariadenia), je potrebné, aby súd, ktorý nezačal konať ako prvý, prerušil konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý. V prípade, že sa potvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý, každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc.

Zavedením inštitútu medzinárodnej prekážky začatej veci nedošlo k zmene podmienok nevyhnutných na existenciu prekážky začatej veci. Nariadenie totiž naďalej vyžaduje splnenie dvoch kritérií, a to že konanie sa musí viesť v tej istej veci a medzi rovnakými účastníkmi.

Na založenie medzinárodnej prekážky začatej veci však musia byť splnené aj ďalšie podmienky:

- Uvedená dvojité podmienka spočívajúca v totožnosti veci a účastníkov konania sa musí prejaviť v návrhoch podaných na súdy členského štátu a súdy tretieho štátu.
- Súd, ktorý nezačal konať ako prvý (súd členského štátu), musí očakávať, že cudzie rozhodnutie spĺňa požadované kritériá a možno ho uznať.³⁰

³⁰ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 33 ods. 1 písm. a).

- Súd členského štátu musí byť „presvedčený, že prerušenie konania je potrebné v záujme riadneho výkonu spravodlivosti“.³¹

Pokiaľ ide o prerušenie konania, európska a medzinárodná prekážka začatej veci sa navzájom odlišujú.

V prípade európskej prekážky začatej veci nariadenie ukladá súdu, ktorý nezačal konať ako prvý, povinnosť prerušiť konanie v prospech súdu, ktorý začal konať ako prvý.³²

Naproti tomu, pokiaľ ide o medzinárodnú prekážku začatej veci, nariadenie priznáva súdu iba možnosť prerušiť konanie.³³

Čo sa týka skončenia konania, otázka vyvstáva iba vtedy, ak súd tretieho štátu, ktorý začal konať ako prvý, vydá svoje rozhodnutie.

Prerušenie konania, ktoré nariadil súd členského štátu, sa totiž zakladá na očakávaní, že rozhodnutie, ktoré má vydať súd tretieho štátu, spĺňa medzinárodné kritériá. Toto prerušenie konania preto trvá až do vyhlásenia rozhodnutia súdu tretieho štátu. V prípade, že rozhodnutie vydal súd tretieho štátu, súd členského štátu tak môže napokon zastaviť konanie, ktoré sa na ňom začalo.

Akú má z procesného hľadiska povahu toto zastavenie konania v prípade, že ide o súd členského štátu?

Súd členského štátu tým, že sa rozhodol prerušiť konanie, je povinný vychádzať z rozhodnutia, ktoré vydal súd tretieho štátu. Vydané rozhodnutie tak musí spĺňať všetky medzinárodné kritériá cudzích rozhodnutí v súlade s pravidlami medzinárodného práva súkromného, ktoré platia v danom členskom štáte. Súd členského štátu môže následne vydať rozhodnutie o neprípustnosti návrhu, ktorý mu bol predložený a v prípade ktorého nariadil prerušenie konania.

Konanie na súde členského štátu sa tak zastaví na základe rozhodnutia o neprípustnosti.

Zastavenie konania je však podmienené tým, aby rozhodnutie vydané súdom tretieho štátu spĺňalo medzinárodné kritériá. V prípade, že rozhodnutie súdu tretieho štátu nevyhovuje medzinárodným kritériám, súd členského štátu musí pokračovať v konaní a rozhodnúť o merite veci.

Nové nariadenie stanovuje ďalšie tri prípady³⁴, keď musí súd členského štátu zrušiť svoje rozhodnutie o prerušení konania a sám pokračovať v konaní:

- konanie na súde tretieho štátu bolo tiež prerušené alebo zastavené,
- súd členského štátu považuje za nepravdepodobné, že konanie na súde tretieho štátu bude v primeranom čase ukončené,
- súd členského štátu usúdi, že pokračovanie v konaní je v záujme riadneho výkonu spravodlivosti nevyhnutné.

³¹ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 33 ods. 1 písm. b).

³² Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 29 ods. 1.

³³ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 33 ods. 1.

³⁴ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 33 ods. 2.

Napokon treba zdôrazniť, že medzinárodná prekážka začatej veci je v určitých prípadoch vylúčená: Na jednej strane, ak je právomoc súdu členského štátu vykonávaná na základe článkov 10 až 26 nariadenia (osobitná právomoc, právomoc vo veciach poistenia, právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv, právomoc vo veciach individuálnych pracovných zmlúv a voľba právomoci), medzinárodná prekážka začatej veci je vylúčená pravdepodobne z dôvodu zachovania cieľa, ktorý spočíva v ochrane slabšieho účastníka. Na druhej strane je táto prekážka začatej veci vylúčená tiež v prípade, že súd tretieho štátu začal konať ako prvý.

2. Zavedenie inštitútu medzinárodných súvisiacich vecí [článok 34 nariadenia (EÚ) č. 1215/2012]

Na úvod treba pripomenúť podmienky uplatnenia inštitútu európskych súvisiacich vecí a jeho definíciu. Podľa ustálenej judikatúry sa veci považujú za súvisiace, „ak sú navzájom tak úzko spojené, že je vhodné prerokovať a rozhodnúť ich spoločne, a tak sa vyhnúť riziku nezlučiteľných rozsudkov vydaných v samostatných konaniach“³⁵, a zahŕňajú „všetky prípady, v ktorých existuje riziko protichodných riešení, napriek tomu, že rozsudky možno vykonať samostatne a ich právne dôsledky sa navzájom nevyklučujú“.³⁶

Na účely uplatnenia inštitútu európskych súvisiacich vecí musia byť splnené tieto podmienky:

- dva návrhy musia byť podané na dvoch súdoch členských štátov,
- oba súdy musia mať právomoc buď na základe pravidiel Únie alebo na základe pravidiel o určení právomoci stanovených v ich vnútroštátnych právnych poriadkoch,
- musí ísť o hlavné a neukončené konania.

Pokiaľ sa ukáže, že ide o súvisiace veci, súd, ktorý nezačal konať ako prvý, môže prerušiť konanie alebo odmietnuť vykonávať svoju právomoc (pod podmienkou, že o to požiadal jeden z účastníkov konania).

Na potvrdenie existencie medzinárodných súvisiacich vecí musia byť splnené viaceré podmienky:

- súvisiace veci sa musia týkať súdu členského štátu a súdu tretieho štátu,
- súd členského štátu, ktorý nezačal konať ako prvý, musí usúdiť, že je vhodnejšie o súvisiacich žalobách konať a rozhodnúť spoločne³⁷ a že prerušenie konania je potrebné v záujme riadneho výkonu spravodlivosti,
- táto súvislosť medzi vecami sa môže týkať iba návrhov, v prípade ktorých má súd členského štátu právomoc na základe článkov 4, 7, 8 alebo 9 nariadenia,
- napokon je potrebné, aby rozhodnutie, ktoré má vydať súd tretieho štátu, mohlo byť v rámci dotknutého právneho poriadku uznané a prípadne vykonané.

³⁵ Nariadenie (ES) č. 44/2001, článok 28 ods. 3.

³⁶ SDEÚ, 6. december 1994, *The Ship Tatry*, C-406/92.

³⁷ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 34 ods. 1 písm. a).

Treba poznamenať, že medzi medzinárodnou prekážkou začatej veci a medzinárodnými súvisiacimi vecami dochádza v určitých bodoch k prieniku.

V určitých prípadoch upravených nariadením tak súd členského štátu, ktorý nezačal konať ako prvý, môže vždy pokračovať v konaní a teda zrušiť rozhodnutie o prerušení konania, ktoré predtým prijal, ak:

- sa ukáže, že neexistuje riziko nezlučiteľných rozhodnutí,
- konanie na súde tretieho štátu bolo prerušené alebo zastavené alebo ak konanie na tomto súde nemôže byť v primeranom čase ukončené,
- sa ukáže, že pokračovanie v konaní pred týmto súdom je v záujme riadneho výkonu spravodlivosti nevyhnutné.

V ďalších prípadoch súd členského štátu, ktorý nezačal konať ako prvý, môže zastaviť konanie, ak konanie na súde tretieho štátu bolo ukončené, pričom bol vydaný rozsudok, ktorý možno v rámci právneho poriadku tohto členského štátu uznať a prípadne vykonať.

V oblasti súvisiacich vecí však treba upozorniť na jeden rozdiel, a to že v tejto oblasti neexistuje odmietnutie vykonávať právomoc, ktoré by mohlo viesť k odopretiu spravodlivosti.

B. Posilnenie uplatňovania doložky o voľbe právomoci [článok 31 nariadenia (ES) č. 1215/2012]

V dôsledku zavedenia medzinárodnej prekážky začatej veci mohlo isto dôjsť k oslabeniu významu doložiek o voľbe právomoci. Na účely zachovania tohto významu boli do nariadenia vložené určité spresnenia, ktorých úlohou bolo zabrániť uplatňovaniu veľmi dôraznej judikatúry.

V období po vydaní rozsudku vo veci Gasser sa Súdny dvor rozhodol pre absolútnu prednosť pravidiel týkajúcich sa prekážky začatej veci pred doložkami o voľbe právomoci z dôvodu dodržania chronologického poradia.³⁸

Táto judikatúra prispela k rozvoju fenoménu „torpédových žalôb“, ktorých účelom je spôsobiť prieťahy v konaní. Napríklad strana X vie, že strana Y zamýšľa proti nej podať žalobu v členskom štáte A z dôvodu, že porušila svoje zákonné alebo zmluvné povinnosti. X preto podá negatívnu určovaciu žalobu v členskom štáte, ktorý je známy neprimeranou dĺžkou konaní. Cieľom tejto žaloby je tak dosiahnuť rozhodnutie o tom, že X neporušila svoje zákonné alebo zmluvné povinnosti. Bývalý článok 27 týkajúci sa prekážky začatej veci však stanovoval, že každý súd, ktorý nezačal konať ako prvý, aj bez návrhu preruší konanie, až kým sa nepotvrdí právomoc súdu, ktorý začal konať ako prvý. Inými slovami skutočnosť, že jeden účastník sporu v predstihu začal konanie na určitom súde, zbavuje odporcu možnosti podať žalobu na súde podľa vlastného výberu, t. j. hypoteticky na súde, ktorý by prejednal vec a vydal rozhodnutie rýchlejšie, a to dovtedy, kým súd, ktorý začal konať ako prvý, neodmietne svoju právomoc. Kým konanie v jednom členskom štáte nie

³⁸ SDEÚ, 9. december 2003, Gasser, vec C-116/02, bod 51.

je ukončené, akákoľvek žaloba na súde iného členského štátu je nemožná, v dôsledku čoho môže nepoctivá strana pokračovať vo svojich protiprávnych konaniach alebo brániť ich sankcionovaniu. Normotvorca chcel preto tento fenomén odstrániť potvrdením prednosti doložiek o voľbe právomoci pred prekážkou začatej veci.

V súčasnosti podľa článku 31 „*ak začne konať súd členského štátu, ktorý má výlučnú právomoc na základe dohody o voľbe právomoci, akýkoľvek súd iného členského štátu preruší konanie dovtedy, kým súd konajúci na základe dohody nevyhlási, že nemá právomoc podľa tejto dohody.*“

Táto doložka teda umožňuje, aby bol v počiatočnej fáze sporu určený súd, pričom tento súd je bez ohľadu na to, či začal alebo nezačal konať ako prvý, oprávnený prednostne rozhodnúť o tom, či má alebo nemá právomoc. V prípade, že tento súd potvrdí svoju právomoc, každý iný súd odmietne vykonať svoju právomoc v prospech tohto súdu.

Toto nové znenie by malo umožniť zvrátiť judikatúru Súdneho dvora a posilniť dodržiavanie doložiek o voľbe právomoci.

Podľa právnej vedy je nepochybné, že nariadenie bolo prepracované a zvolenému súdu poskytlo prednosť, aby rozhodol o svojej vlastnej právomoci na základe doložky (článok 31 ods. 2), avšak úloha článku 26, ktorý sa týka právomoci založenej na dobrovoľnej účasti na konaní, zostáva zachovaná. Súd zvolený na základe doložky sa tak v prípade, že nezačal konať ako prvý, musí vzdať svojej právomoci a odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech súdu, ktorý začal konať ako prvý a ktorý bol implicitne zvolený na základe procesného konania strán.³⁹

Je však potrebné zdôrazniť, že výlučná právomoc (oddiel 6 nariadenia) má pred dohodami o voľbe právomoci naďalej prednosť.

C. Rozšírenie niektorých pravidiel o určení právomoci na žalovaných s bydliskom v tretích štátoch

1. Oblasť pracovných zmlúv (článok 21 ods. 2)

Článok 21 ods. 2 v súčasnosti umožňuje, aby sa zamestnanec obrátil na súd podľa miesta, kde (alebo odkiaľ) obvykle vykonáva svoju prácu alebo na súd podľa miesta, kde naposledy prácu vykonával; alebo ak zamestnanec prácu nevykonáva alebo nevykonával obvykle v jednej krajine, na súd podľa miesta, kde sa nachádza alebo nachádzala prevádzkareň, ktorá zamestnanca zamestnala. Jediným účelom tejto zmeny je zjednodušiť konanie, ktoré začal zamestnanec proti zamestnávateľovi so sídlom v treťom štáte. Zároveň je v tomto ustanovení zahrnutý cieľ spočívajúci v ochrane slabšieho účastníka.

³⁹ CHALAS Christine, Journal du droit international Clunet, č. 1, január 2015, komentár 3.

2. Oblasť voľby právomoci (nový článok 25, predtým článok 23)

V rámci predchádzajúceho nariadenia bola doložka o voľbe právomoci platná len v prípade, že zvolený súd je súdom členského štátu a aspoň jeden z účastníkov zmluvy má bydlisko v členskom štáte.

Článok 25, ktorým sa vykonáva reforma voľby právomoci, odstránil túto druhú podmienku: v súčasnosti je nariadenie uplatniteľné v prípade, že si obaja účastníci zmluvy s bydliskom v treťom štáte zvolili súd alebo súdy členského štátu. Určený súd alebo určené súdy majú právomoc okrem prípadu, keď dohoda o voľbe právomoci nie je podľa právneho poriadku tohto členského štátu vecne neplatná.

IV. **Uznanie a výkon rozhodnutí**

Prostredníctvom uznania možno dosiahnuť, aby cudzie rozhodnutia vyvolávali svoje účinky aj v ďalších členských štátoch, pokiaľ sú tieto účinky odlišné od vykonateľnosti.

Komisia vo svojich návrhoch nezamýšľala pristúpiť k internacionalizácii nariadenia, pokiaľ ide o uznanie a výkon rozhodnutí, t. j. neplánovala do tohto mechanizmu zahrnúť aj tretie štáty.

Hoci nové nariadenie Brusel I naďalej rozlišuje medzi uznaním a výkonom rozhodnutí, obsahuje aj nové ustanovenia, ktoré si zaslúžia pozornosť.

Na úvod je vhodné pripomenúť, že od 21. októbra 2005 sa začalo uplatňovať nariadenie (ES) č. 805/2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky, pričom toto nariadenie sa vzťahuje na výkon „nesporných“ rozhodnutí, ktoré boli vydané na základe nariadenia Brusel I.

A. Uznanie rozhodnutí

Zásada právneho uznania rozhodnutí vydaných v inom členskom štáte „bez osobitného konania“ zostala vzhľadom na predchádzajúce nariadenie nezmenená.⁴⁰

Do časti týkajúcej sa uznania rozhodnutí však boli doplnené dve nové ustanovenia, takže od účastníka, ktorý sa domáha tohto uznania sa iba vyžaduje, aby predložil vyhotovenie rozhodnutia, ktoré spĺňa požiadavky na preukázanie jeho pravosti, a osvedčenie vydané podľa článku 53.⁴¹

Nariadenie sa zaoberá aj ďalšími technickými aspektmi týkajúcimi sa prekladu alebo prepisu osvedčenia alebo rozhodnutia: súd alebo orgán dožiadaného štátu môže, ale nemusí požiadať o takýto preklad alebo prepis.⁴²

Nariadenie Brusel Ia takisto upravuje možnosť incidenčného uznania.

⁴⁰ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 36 ods. 1.

⁴¹ *Tamže*, články 37 a 38.

⁴² *Tamže*, článok 37 ods. 2.

Východiskovým bodom incidenčného uznania je, aby dotknutý účastník sporu v rámci konania poukázal na účinnosť určitého rozhodnutia vydaného v inom členskom štáte. Hoci je zásada uznania automatická, je možné, že v tomto kontexte odporca odmietne uznanie z dôvodu, ktorý tomuto uznaniu bráni: v takomto prípade má súd, na ktorý bol podaný návrh na zamietnutie uznania, právomoc o tomto návrhu rozhodnúť, takže má právomoc rozhodnúť, či rozhodnutie môže alebo nemôže byť uznané. Novinkou nariadenia⁴³ je, že objasňuje, akým spôsobom je východiskovým bodom vydania tohto incidenčného rozhodnutia o uznaní práve návrh na zamietnutie uznania, ktorý bol podaný v rámci konania, ktoré nemalo takýto predmet.

Dôvody zamietnutia uznania

Pokiaľ ide o dôvody zamietnutia uznania, do nového nariadenia bol vložený samostatný oddiel, a to aj napriek tomu, že v porovnaní s predchádzajúcim nariadením neprináša podstatné zmeny a doplnenia. Zdá sa teda, že logika normotvorcu bola *a priori* dodržaná, pretože nové nariadenie má stále vo väčšom rozsahu uľahčovať voľný pohyb rozhodnutí.

Nový článok 45 je tak začlenený do rámca kontinuity, pričom „uznanie rozsudku sa zamietne“ z tých istých dôvodov, aké stanovovalo predchádzajúce nariadenie. K návrhu Komisie, ktorý právna veda podrobila veľkej kritike a ktorého cieľom bolo odstrániť akýkoľvek odkaz na verejný poriadok, preto normotvorca neprihliadol.

Hoci sa dôvody zamietnutia uznania zdajú v rámci nariadenia nezmenené, normotvorca v tomto nariadení využíva flexibilitu odôvodnení preambuly a zdá sa, že rozširuje počet dôvodov zamietnutia.⁴⁴

Podľa právnej vedy sa tento nový dôvod javí viac logický, pretože rozsudok môže byť určený aj štátnemu príslušníkovi alebo rezidentovi tretieho štátu, ktorému bola uložená povinnosť v konaní, ktoré sa uskutočnilo v členskom štáte. V tomto kontexte by sa mohli uplatniť dohody uzatvorené medzi dožiadaným členským štátom a tretím štátom. V dôsledku toho, ak by išlo o priznanie účinku rozhodnutiu dožiadaného štátu, štátny príslušník tretieho štátu by mohol uplatniť dohodu, ktorej stranami sú dožiadaný štát a tretí štát. Štátny príslušník tretieho štátu teda môže takto postupovať za rovnakých podmienok v prípade, že ide o rozhodnutie iného členského štátu.⁴⁵

B. Zrušenie vyhlásenia vykonateľnosti

Hlavný prínos nového nariadenia spočíva v zrušení vyhlásenia vykonateľnosti, ktoré sa nezaobišlo bez diskusií (1) a ktoré bolo vyjadrené zavedením nového postupu umožňujúceho adresátovi rozhodnutia podať návrh na zamietnutie jeho výkonu (2). Inými slovami, zdá sa, že zlepšenie spočívajúce v zrušení vyhlásenia vykonateľnosti je v súčasnosti vyvažované viacerými prostriedkami nápravy, ktorými sa budeme zaoberať.

⁴³ Tamže, článok 36 ods. 3.

⁴⁴ Odôvodnenie 29: „Mali by sem patriť aj dôvody, na ktoré by sa mohlo odvolávať na základe dohody medzi dožiadaným členským štátom a tretím štátom uzatvorenej podľa článku 59 Bruselského dohovoru z roku 1968“.

⁴⁵ GAUDEMET-TALLON, KESSEDJIAN, „La refonte du règlement Bruxelles I“, in *RTDE*. 2013, s. 435.

1. Pôvod a účinky konania o vyhlásení vykonateľnosti

Skôr, než sa budeme zaoberať zrušením vyhlásenia vykonateľnosti, treba v skratke pripomenúť cieľ a účinky vyhlásenia vykonateľnosti.

Podľa predchádzajúceho nariadenia Brusel I predstavuje vyhlásenie vykonateľnosti postup umožňujúci, aby v jednom členskom štáte bolo vyhlásené za vykonateľné rozhodnutie, ktoré bolo vydané inom členskom štáte. Tento postup bol upravený článkom 38 a nasl., ktoré stanovovali, že každý zainteresovaný účastník môže podať na príslušnom orgáne dožiadaného členského štátu návrh na vyhlásenie vykonateľnosti rozhodnutia vydaného v inom členskom štáte. V prípade, že boli splnené formálne náležitosti, príslušný orgán vyhlásil rozhodnutie za vykonateľné, pričom toto vyhlásenie sa doručilo účastníkovi, proti ktorému sa výkon žiadal.

Problematika zrušenia

Niektoré členské štáty, podporované Komisiou, sa domáhali zrušenia konania o vyhlásení vykonateľnosti s cieľom podporiť hlbšiu integráciu, a to najmä prostredníctvom lepšieho voľného pohybu rozsudkov.⁴⁶ Podľa logiky „vzájomnej dôvery“, ktorou sa zaoberá odôvodnenie 26 preambuly nariadenia,⁴⁷ by rozhodnutie vydané v jednom členskom štáte malo byť vykonateľné v ďalších členských štátoch, ako keby išlo o tuzemské rozhodnutie. Podľa zelenej knihy Komisie „na vnútornom trhu bez hraníc je... obťažné zdôvodniť, že občania a podniky musia vynakladať finančné prostriedky a čas, aby si uplatnili svoje práva v zahraničí“.⁴⁸

Hoci zrušenie vyhlásenia vykonateľnosti v rámci nástroja európskej súdnej spolupráce nie je nijakou novinkou⁴⁹, v tomto prípade ide o nástroj v podobe nariadenia, ktoré ako prvé zaručuje základné právo na obranu prostredníctvom konania v dožiadanom členskom štáte.

Nový článok jasne stanovuje, že konanie o vyhlásení vykonateľnosti bolo odstránené z európskeho justičného priestoru, ktorý patrí do pôsobnosti nariadenia Brusel I.

Absencia vyhlásenia vykonateľnosti sa uplatňuje tak na rozhodnutia (článok 39), ako aj verejné listiny (článok 58) a súdne zmiery (článok 59).

Akékoľvek rozhodnutie, ktoré patrí do pôsobnosti nariadenia, je v súčasnosti automaticky vykonateľné, teda nielen v zásade uznané, a to preto, že umožňuje okamžite prijať akékoľvek ochranné a vykonávacie opatrenia, ktoré existujú v právnom poriadku členského štátu, v ktorom sa žiada o výkon.

⁴⁶ Ú. v. EÚ C 115, 4. máj 2010, s. 1 (Štokholmský program – Európska rada).

⁴⁷ Odôvodnenie 26: „Vzájomná dôvera vo výkon súdnictva v Únii opodstatňuje zásadu, že rozsudky vydané v jednom z členských štátoch by sa mali uznávať vo všetkých členských štátoch bez potreby osobitného konania.“

⁴⁸ Zelená kniha o revízii nariadenia č. 44/2001, bod 1, [KOM(2009) 175 v konečnom znení].

⁴⁹ Pozri nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 z 21. apríla 2004, ktorým sa vytvára európsky exekučný titul pre nesporné nároky; nariadenie Komisie (EÚ) č. 936/2012 zo 4. októbra 2012, ktorým sa menia a dopĺňajú prílohy k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006, ktorým sa zavádza európske konanie o platobnom rozkaze; nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu.

2. Konkrétne účinky zrušenia vyhlásenia vykonateľnosti

Zrušením konania o vyhlásení vykonateľnosti sa konkrétne umožnilo, aby osoba, v prospech ktorej bol v členskom štáte vydaný rozsudok, mohla priamo pristúpiť k uplatneniu vykonávacích opatrení, zatiaľ čo na základe predchádzajúceho režimu mohla táto osoba podať iba návrh na vydanie predbežných opatrení.

Podľa normotvorcu takáto reforma umožnila, aby osoba, ktorej bola rozsudkom uložená povinnosť, nemala viac nijaký záujem namietať voči výkonu tohto rozsudku, pretože tento výkon je priamy bez akéhokoľvek ďalšieho konania.

Konanie dožiadaného členského štátu však zostáva naďalej uplatniteľné, a to v súlade so zásadou dodržiavania procesnej autonómie členských štátov.

a- Zásada priameho výkonu rozhodnutia, ktoré bolo vydané v inom členskom štáte, v dožiadanom členskom štáte bez toho, aby bolo potrebné vyhlásenie jeho vykonateľnosti

Nové nariadenie zavádza zásadu priameho výkonu: rozhodnutie vydané v členskom štáte, ktoré je vykonateľné v dožiadanom členskom štáte, sa v ňom vykoná za rovnakých podmienok ako rozhodnutie vydané v dožiadanom členskom štáte.⁵⁰ Dotknutý účastník preto musí požiadať o výkon podľa pravidiel tohto štátu bez toho, aby musel mať v tomto štáte poštovú adresu a splnomocneného zástupcu, pokiaľ ustanovenie takéhoto zástupcu nie je povinné, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť alebo bydlisko účastníkov.

Nariadenie v súčasnosti už nestanovuje povinnosť obrátiť sa na súd alebo príslušný orgán v dožiadanom členskom štáte s cieľom dosiahnuť vydanie doložky vykonateľnosti pred výkonom rozsudku vydaného v inom členskom štáte.

Túto reformu však treba spresniť, pokiaľ ide o jej rozsah, a to z dôvodu veľkého počtu konaní začatých v krajinách, v ktorých dochádza k výkonu.

b- Akými prostriedkami nápravy disponuje osoba, proti ktorej sa vedie výkon rozhodnutia (zamietnutie výkonu)?

Podľa článku 46 nového nariadenia osoba, proti ktorej sa žiada o výkon rozhodnutia, môže tento výkon napadnúť. Konanie o zamietnutí výkonu sa však spravuje právnym poriadkom dožiadaného členského štátu.⁵¹ Toto ustanovenie je súbežné s článkom 45, ktorý umožňuje zamietnutie uznania rozhodnutia.

Môžeme si položiť otázku, v akom kontexte sa môže osoba, proti ktorej sa žiada o výkon, odvolávať na dôvod zamietnutia, aby namietala voči tomuto výkonu?

Podľa predchádzajúceho nariadenia sa osoba, proti ktorej sa žiadalo o výkon, mohla domáhať dôvodov zamietnutia len vo fáze návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti.

V rámci nového nariadenia sú upravené dve riešenia:

- Na jednej strane článok 45, ktorý bol uvedený vyššie, stanovuje, že každá dotknutá osoba je oprávnená domáhať sa dôvodov zamietnutia, ktoré sú uvedené v tomto článku.

⁵⁰ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 41.

⁵¹ Nariadenie (EÚ) č. 1215/2012, článok 47.

- Na druhej strane článok 36 ods. 2 stanovuje, že osoba, ktorá sa domáha uznania rozsudku, môže podať návrh na vydanie rozhodnutia o tom, že neexistujú dôvody zamietnutia podľa článku 45. Tento predpoklad sa vzťahuje na situáciu, keď sa účastník domáha uznania rozsudku a nie nevyhnutne jeho výkonu. Právna situácia je tak „jasnejšia“, keďže bráni príliš veľkej právnej neistote, pokiaľ ide o osud cudzieho rozsudku až do fáze jeho výkonu.

Je vhodné poznamenať, že tieto rôzne prostriedky nápravy týkajúce sa zamietnutia uznania a výkonu sú podobné tomu, čo upravoval článok 43 predchádzajúceho nariadenia, podľa ktorého bolo možné podať odvolanie proti rozhodnutiu o návrhu na vyhlásenie vykonateľnosti.

Na záver treba poznamenať, že podľa prepracovaného nariadenia súd „rozhodne bezodkladne“. Zdá sa však, že toto ustanovenie je nejednoznačné.

Na jednej strane výraz „bezodkladne“ nie je v rámci nariadenia nikde spresnený a jeho výklad zostáva neistý dovtedy, kým sa ním nebude zaoberať Súdny dvor, ktorý je oprávnený poskytnúť tomuto výrazu samostatnú definíciu.

Na druhej strane v prípade nedodržania tohto ustanovenia (výrazne dlhšie konanie) nariadenie neupravuje nijakú sankciu.

Záverečné úvahy: Nedávne nadobudnutie účinnosti nariadenia Brusel Ia nám zatiaľ neumožňuje posúdiť skutočný význam a rozsah zmien, ktoré vyplynuli z činnosti normotvorcu. Tieto zmeny, ktoré boli posudzované len relatívne, by nemali narušiť prax súdov a je zrejmé, že sú súčasťou určitej kontinuity.